

giddu gala fannoo sadii, isa Kiristoos torban sana giddu galeessatti kakuu mirkaneessuuf yeroo dhufe keessatti dhaabaman, irratti fakkeeffameera. Lakkoofsi kudha jaha irraa hanga kudha lamaa fi lamaatti sarara raajii mallattoo dhugaa baatu bakka bu’u. Seenaa lakkoofsota kanneen keessatti bakka buufame keessaa sararoonni raajii barbaachisoo muraasni jiru; garuu mata dureen ijoo sarara sanaa Yihudoota irratti olaantummaa Roomaan qabdudha.

Walittiifi Waliigaltee fi Kakuu

Ayyaanni 23ffaan “deebi’ee bal’isee” ibsuudhaan gara bara 161–158 Dh.K.B.tti deebi’a; yeroo Yihudoonni Yihudaa Makkabiyaas jalatti Roomaa wajjin waliigaltee mootummaa dhaabanitti (1 Maccabees 8). Kunis tarsiimoo addaa Roomaan mootummaa ijaarratu calaqqisiisa—mo’icha waliigalteewwanii fi michoomaan argachuu; karaa mootummaa ishee dura turan irraa adda ta’e. Ayyaanni 24ffaan immoo marsaa kana xumuruudhaan, Roomaan “da’oo ishee masaraawwan jabaatoota irraa, yeroo tokkoof illee, dursee yaaddu” jedhee hubachiisa.

Akkasumasis isaas wajjin godhamee booddee inni gowwoomsaan hojjetta; saba muraasa wajjin ol ba’ee jabaataas ni ta’a. Inni nagaan gara iddoo gabbataa ta’an kutaa mootummaa sanaattis ni seena; waan abboonni isaa hin godhin, yookaan abboonni abbootii isaas hin godhin ni godha; saamicha, boojii, fi qabeenya isaan gidduutti ni facaasa; eeyyee, yeroo tokkoof immoo da’annoowwan jajjaboo irratti malawwan isaa ni qopheeffata. Daani’el 11:23, 24.

Yeroo Tokkoof

“ବିରୁଦ୍ଧରେ” ବୋଲି ଅନୁବାଦିତ ହୋଇଥିବା ଶବ୍ଦଟିକୁ “ଠାରୁ” ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ। ରୋମ ନିଜର ଯୋଜନାମାନଙ୍କୁ “ଠାରୁ” ପୂର୍ବସୂଚିତ କରନ୍ତେ। ଏହି ପଦ୍ଧତିରେ “ଠାରୁ” ଶବ୍ଦଟି ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ରାଜନୈତିକ ଏବଂ ସାମରିକ ହୃଦୟ ଭାବେ ରୋମ ସହରକୁ, ତାହାର କୌଶଳମାନଙ୍କର ଆଧାରସ୍ଥଳ ଭାବେ, ସୂଚିତ କରନ୍ତେ। “ସମୟ” ଭବିଷ୍ୟତବାଣୀମୂଳକ ଭାବରେ ୩୭୦ ବର୍ଷ, ଯାହା ଆକ୍ରିଅମ ପରେ 30 BC ରେ ମିଶରର ପତନ ସମୟରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ, ଏବଂ କନ୍ଷଟାଣ୍ଟିନ ରୋମକୁ ଛାଡ଼ି କନ୍ଷଟାଣ୍ଟିନୋପଲକୁ ଯିବାବଳେ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ 330 ବର୍ଷରେ ସମାପ୍ତ ହୁଏ।

Lakkoobson 25 fi 26 Actium mataa isaa irratti xiyyeeffatu.

እርሱም በታላቅ ሠራዊት ኃይሉንና ድፍረቱን በደቡብ ንጉሥ ላይ ያነሣል፤ የደቡብም ንጉሥ ደግሞ በእድገት ታላቅና ብርቱ ሠራዊት ለጦርነት ይነሣል፤ ነገር ግን አይደናም፣ በእርሱ ላይ ተንኮል ያስባሉና። አዎን፣ ከሙብሉ ድርሻ የሚበሉት እነርሱ ያጠፉታል፤ ሠራዊቱም ይፈሰሳል፣ ብዙዎችም ተገድለው ይወድቃሉ። ዳንኤል 11:25-26።

ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୩୧ ମସିହାରେ, “ଉତ୍ତରର ରାଜା” ଭାବେ ରୋମକୁ ପୂର୍ବଦିଗକୁ କରୁଥିବା ଅକ୍ଟାଭିଆନ, “ଦକ୍ଷିଣର ରାଜା” କ୍ଲିଓପାଟ୍ରାଙ୍କୁ ମିଶର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ବିଶାଳ ନୌସେନା ସଂଘର୍ଷରେ ନିଜ ସନୋବଳକୁ ସମାବେଶ କଲେ। ଆର୍ଟେମିଡ଼ା ଓ କ୍ଲିଓପାଟ୍ରାଙ୍କ “ଅତ୍ୟନ୍ତ ବଡ଼ ଓ ପୂର୍ବକ ସନୋବଳ” ତଗମଗିଗଲା, କୌଶଳମୟ “ଉପାୟମାନ” (ଆଗ୍ରିପାଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧକୌଶଳ) ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟତା ପରାଜିତ ହେଲା—ଆର୍ଟେମିଡ଼ାଙ୍କ ମିତ୍ରମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଓ ଯୁଦ୍ଧମଧ୍ୟରେ କ୍ଲିଓପାଟ୍ରାଙ୍କ ପଳାୟନ ଦ୍ୱାରା। ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୩୦ ମସିହା ପରମ୍ପରା, ମିଶର ରୋମର ଏକ ପ୍ରଦାନ ହୋଇପଡ଼ିଲା, ଏବଂ ଏହା ସହିତ ପୌରାଣିକ ରୋମର ନିର୍ବିବାଦ ଶାସନର ଆରମ୍ଭ ହେଲା। ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୩୦ ରୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ୩୩୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ୩୬୦ ବର୍ଷର ଅବଧି, ତାହାର ମୂଳ ଦୁର୍ଗକୁ କନେଦର କରିଥିବା ରୋମର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପୂର୍ବଦିଗ ସହ ସମନ୍ୱିତ ହୁଏ, ଯାହା ପରମ୍ପରା କନ୍ଷଟାଣ୍ଟିନଙ୍କୁ ସ୍ୱାଧୀନତାର ସହିତ ଦୁର୍ଗକୁ “ନିତ

ପକାଇଦଲୋ,” ଯପେରି ଦାନିଏଲ ୮:୧୧ ରେ ପୂର୍ବବାଣୀ କରାଯାଇଛି ।

Eeyyee, inni hanga abbaa waraanaa sanaattis of guddisse; isaatiinis aarsaan guyyuu dhihaatu keessaa fuudhame, iddoon qulqullummaa isaatiis gad buufame. Daani’el 8:11.

Yeroo Qonstantiinoo magaalaa Roomaa dhiisee magaalaa Qonstantiinoopoliif gadi lakkise, inni magaalaa Roomaa keessatti iddoo aangoo duwwaa ta’e dhiisee, kunis waldaa paappaasii teessoo aboo magaalaa Roomaan bakka buufamu fudhachuuf banaa ture. Gochoonni kun Mul’ata Yohannis boqonnaa kudha sadii lakkoofsa lama raawwate.

Anii bineensi ani argu sun, miillaa isaa akka miillaa ormaa ture, afaan isaas akka afaan leencaa ture; qeeransichis humna isaa, teessoo isaa, aangoo guddaa isaas isaaf kenne. Mul’ata Yohaannis 13:2.

ଦାନୟିଲ ୮ ମା “ପବତିରସ୍ଥାନ” ଭନେର ଅନୁବାଦ ଗରାୟିକା ଦୁଇଁ ଫରକ ହବିରୁ ଶବ୍ଦହରୁଲେ ଦାନୟିଲକୋ ପୁସ୍ତକମା ପବତିରସ୍ଥାନକୋ କଥାଲାई ଭନିନ୍ ପାର୍‌ଛନ୍ । ଦାନୟିଲକୋ ପୁସ୍ତକଲେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ର ଶୈତାନବୀଚକୋ ଯୁଦ୍ଧଲାई ପ୍ରସ୍ତୁତ ଗର୍‌ଦଛ, ଜସଲାई ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ର ଶୈତାନକା ପୃଥିବୀକା ପ୍ରତନିଧିହିରୁମା ଚତିରତି ଗରାୟିକୋ ଛା । ଦାନୟିଲକୋ ପ୍ରାରମ୍‌ଭମା ଶୈତାନକୋ ପୃଥିବୀକୋ ପ୍ରତନିଧିବାବେଲେଲେ ଯରୁଶଲେମଲାई ଜତିଛ, ର ଅଧ୍ୟାୟ ୧୧ କୋ ପଦ ୪୫ ମା ଯରୁଶଲେମଲେ ବାବେଲଲାई ଜତିଛ । ଯରୁଶଲେମ ସହର ର ବାବେଲ ସହରଦ୍‌ବାରା ପ୍ରତନିଧିତ୍‌ବ ଗରାୟିକା ରାଜ୍ୟହରୁ “ବଲକା ପବତିରସ୍ଥାନହରୁ” ହୁନ୍ । ବାବେଲ ର ଯରୁଶଲେମ ଦୁବୈ ସହର ବଲକା ପବତିରସ୍ଥାନହରୁ ହୁନ୍, ର ଦୁବୈସଙ୍ଗ ସହରଭତିର୍ ଆଫ୍‌ନା-ଆଫ୍‌ନୈ ମନ୍‌ଦରିହରୁ ଛନ୍ । ପ୍ୟାନ୍‌ଥୟିନ୍ ମନ୍‌ଦରି ରୋମ ସହରମା ଛା, ର ଯରୁଶଲେମକୋ ମନ୍‌ଦରି ଭବିଷ୍‌ୟବାଣୀକୋ ଆଖ୍ୟାନମା ତ୍ୟସକୋ ସମକକ୍ଷ ହୋ । ବାବେଲ ର ରୋମ ସହର ଯରୁଶଲେମକା କୁଟ-ନକ୍‌କଲହରୁ ହୁନ୍ ।

Daani’el boqonnaa 8 keessatti jechoonni Ibrootaa lama jiru: lakkoofsa 11 keessatti “miqdash” jedhu, achitti gaanfi xinnaan (Roomaa waaqeffannaa mootummaa) yeroo Qonstantiinoo bara 330 keessa mootummaa isaa achii geeddarutti “iddoo mootummaa qulqullummaa isaa” (magaalaa Roomaa) ni gatu. Jechi biraan immoo lakkoofsa 13 fi 14 keessatti “qodesh” dha; achitti qulqullummaan Waaqayyoo guyyaa 2300 booddee qulqulleeffamuu ni eeggata. Inni lamaan isaanii hiikaan isaanii qulqullummaa jechuun hiikaman iyyuu, “miqdash” da’oo Waaqayyoo yookaan da’oo waaqeffannaa mootummaa bakka bu’uu danda’a; “qodesh” garuu Macaafa Qulqulluu keessatti qulqullummaa Waaqayyoo qofa bakka bu’uuf qofa itti fayyadama.

Daani’el 11:31 keessatti “mana qulqullummaa humnaa” (magaalaa Roomaa) xureeffameera; yeroo Barbariyoonni fi Vaandaalonni waraana gara magaalaa Roomaatti fidanitti. “Ireen” jedhu lakkoofsa sana keessatti Kiloovisii wajjin bara 496 jalqabe; itti fufees hanga Roomaan paaphaasummaa guutummaatti ol baatee aangoo ishee keessatti jabaatee bara 538tti, yeroo Oostroogootonni magaalaa keessaa ari’amanitti, ture.

ଆକ୍‌ତିଅମ୍‌ରୁ ଆରମ୍‌ଭ ହୋଇଥିବା ଭବିଷ୍‌ୟବାଣୀମୂଳକ ରଖୋ 330ରେ ସମାପ୍‌ତ ହୁଏ ନାହିଁ; ଏହା ତାହାଠାରୁ ଆଗକୁ ବିସ୍ତାରିତ ହୁଏ । ପଦ 30ର “କିଡ୍‌ମିର ଜାହାଜମାନେ” ଗନ୍‌ଦେସରେକଡ୍‌କ ଅଧୀନସ୍‌ଥ ଭାଣ୍ଡାଲମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍‌ନିତ କରେ; ସମୋନେ 455ରେ ରୋମକୁ ଲୁଚିଥିଲେ, ଯାହା ପଶ୍ଚିମ ରୋମର ପତନର ସଞ୍ଜକେତେ ଦେଖେଥିଲା । ପରେ ପାପାଲ ରୋମ ଭବନ୍ ହୁଏ, ଯାହା 538ରୁ 1798 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶାସନ କରିଥିଲା; 1260 ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଯପେରୁୟନ୍‌ତ ନାପୋଲିଅନଙ୍କ ଜନେରୋଲ୍ ବରେଡିଏ, ପିଉସ୍ VIଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରି, “ମାରାତ୍‌ମକ ଘାତ” ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲେ । ପୌରାଣିକ ରୋମର 360 ବର୍ଷ—ଖ୍ରୀଷ୍‌ଟପୂର୍ବ 30ରୁ 330 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—ପାପାଲ ରୋମର 1260 ବର୍ଷର ପ୍ରତିବିମ୍ବ; ଉଭୟ ଏପରି ସମୟରେ ଆରମ୍‌ଭ ହୁଏ, ଯେତେବେଳେ ତୃତୀୟ ବାଧା

(ገብር, ሀገራዊ ግብርና) የገብር ደንብ።

“Kaabaan mootummaa ammayyaa” lakkoofsa 40 keessatti mul’ata. Bara 1989 keessatti, mootummaa paaphaasii, Ameerikaa Reegan waliin dhoksaadhaan michoomte, (gaariwwan waraanaa, dooniiwwanii fi fardeen yaabbataniin fakkeeffamte) USSR, “mootii kibbaa” (waaqayyummaa-hin-jiru jechuun/Komunizimii) mootummaa gad buuste. Lakkoofsi 41 paaphaasii “biyya ulfina qabeettii” mo’achuu isaa ibsa—USA Pirootestaantii gara USA Kaatolikaatti jijjiiruun—lakkoofsotni 42 fi 43 immoo Gamtaa Mootummoota Addunyaa, Gibxiin bakka buufame, tokkummaa sadii keessaa ijaarameef harka kennuu isaa adda baasu; innis Gamtaa Mootummoota Addunyaa (jawwee), Vaatikaanii (bineensa) fi Yunaayitid Isteetis (raajii sobaa) of keessaa qabaachuun addunyaa gara Armaagedonitti qajeelcha. Lakkoofsi 45 humna kanaa xumura isaa, “kan isa gargaaru tokko illee malee,” akka raawwatamu dursee dubbata; madaan isaa lakkoofsa afurtamii tokko keessatti fayye, garuu badiinsi isaa lakkoofsa afurtamii shaniin murtaa’eera.

31 BC- keessatti Actium lakkoofsoota 25 fi 26 irratti xiyyeeffannaa guddaa qaba; kunis mootummaa Roomaa waggaa 360f turu, iddoo qulqullummaa-masaraa isaa irraa jalqabsiisa. Lakkoofsi kudha afur akka akeekkachiisaatti hubatamee, seenaan Roomaa waaqeffannaa waaqota hedduu qabu kan lakkoofsa kudha jaha irraa eegalee hamma jijjiirama gara Roomaa paaphaasummaatti lakkoofsa soddonii tokko keessatti mul’atutti jiru, sarara guutuu Roomaa waaqeffannaa waaqota hedduu qabuudha. Sararri sun kutaa sadiitti qoodama. Lakkoofsi kudha jaha irraa hamma digdamii lamaatti sarara olaantummaa Roomaa irratti Israa’el durii agarsiisa. Lakkoofsi digdamii sadii fi digdamii afur hojii mootummaa ijaaruu sana kan Roomaan humna waraanaa wajjin walqabsiisuudhaan walta’iinsaa fi waliigalteedhaan mo’achuuf itti fayyadame adda baasa. Lakkoofsi digdamii afur irraa eegalee hamma ibsa dhumaa lakkoofsa soddonii tokko keessatti argamutti sarara kutaa lama qabu bakka bu’a; innis yeroo Roomaan of ol qabde, sana booddee kufaatii itti aanu agarsiisa.

“yeroon ramadame” jechuun waggaa 330 keessatti xumura waggoota 360 ti. Keeyyattoonni digdamii torbaa irraa kaasee hamma hima dhumaa keeyyata soddonii tokko keessatti, yeroo aangoon paappaasummaa, kan akka xureeffannaa balleessituutti bakka buufamee, bara 538 teessoo mootummaa irra kaa’ame adda baafatu, seenaa Roomaa bututaa dha; kunis haala yeroo waggoota dhibba sadii fi jahaatama bulchiinsa olaanaa keessatti ibsamee, achiis waggoota dhibba lamaa fi saddeet kufaatii suuta-suuta adeemuudhaan itti fufa.

Kanaaf “yeroon” keewwata digdamii-afurii lakkoofsa keessatti argamu bara dhaloota Kiristoos dura 31 keessatti, mootummaa kaabaa keessatti mootummaa kibbaa dabalamuudhaan jalqaba; mootummaa kaabaa bahaa fi dhihaatti qoodamuu isaatiin immoo bara 330 keessatti xumurama. Bara 330 irraa hamma 538tti Roomaan waaqeffannaa mootummaa durii qabdu suuta suuta diigamti. Addaan baafamni raajii adda addaa kan tarkaanfii adda addaa kufaatii Roomaa waaqeffannaa durii wajjin walqabatan, barataa raajii Dubbii raajii Waaqayyoo akka hubatu isa dandeessisan bu’uurota raajii ti. Raawwii Daani’el boqonnaa kudha tokko lakkoofsa kudha afur keessatti, Roomaan mul’ata sana ni dhaabdi; wantoota akkas gootu keessaa tokko kufaatii isheetiini. Lakkoofsichi akkana jedha, “saamtonni saba keetii immoo mul’ata sana dhaabuuf of ol

in kaasu; garuu ni kufu.”

ቂጢም መርከቦች ሮምን ሲያጠቁ፣ ከዚያም ደቡብን ሲያጠቃ፣ ይህ እንደ ፊተኛውም ሆነ እንደ ኋለኛው አልነበረም፤ ምክንያቱም ከዚህ ጀምሮ የሮማውያን ኃይል ውድቀት እየተገለጸ ነው። ከራዲያ ምዕራፍ ስምንት ውስጥ የተገኙት የሰባቱ መለኮቶች ውስጥ የመጀመሪያዎቹ አራት መለኮቶች፣ በመጨረሻ በ476 ምዕራባዊቱን ሮም ወደ ፍጻሜ ያመጡትን አራቱን ዋና ኃይላን በተለይ ይገልጻሉ። ራዲያ የሚቋቋመው ከሕዝብ ሀራፊዎች ራሳቸውን ከፍ ባደረጉና በወደቁ ጊዜ ነው። ትንቢታዊው ራዲያ በሮም ውድቀት መዋቅር ላይ ተገልጿል። ምዕራባዊቱ አረማዊት ሮም ከ330 እስከ 538 ወደቀች። ጳጳሳዊት ሮም በ1798 ወደቀች። በአምስተኛውና በስድስተኛው መለኮት ታሪክ ውስጥ ምሥራቃዊቱ ሮም በ1453 ለአቶማን ቱርኮች ወደቀች። እነዚያ ሰባቱ ውድቀቶች በሕዝብ ሀራፊዎች የሚቋቋመው የራዲያ ክፍል ናቸው።

Aayatichi jechuun, “akkasumas saamtoonni saba kee mul’ata sana dhaabuuf of ol inkaasu; isaanii garuu ni kufu” jedha. Dh.K.D. 31 irraa hanga 330tti Roomaan waaqeffannaa-buqqaatu olaantummaa ishee addunyaa irratti qabdu keessatti “of ol inkaaste.” 330 irraa hanga 538tti Roomaan waaqeffannaa-buqqaatu kufaatii keessa seente; kunis namichi cubbuu mana qulqullummaa Waaqayyoo keessatti taa’ee ofii isaa akka Waaqayyooti labsuuf qophaa’uudhaaf ture. 538 irraa hanga 1798tti aangoon paaphaasummaa “of ol inkaase,” 1798 keessattis ni kufe. Dh.K.D. 31 irraa hanga 330tti Roomaan Dhihaa wiirtuu mootummaa Roomaa ta’uu ishee “of ol inkaaste,” 330 irraa hanga 476ttis ni kufte. Bara 330tti Qonistaantinoos Qonistaantinopleen wiirtuu Roomaa Bahaa ta’uu ishee ol inkaase; 1453 keessattis Roomaan Bahaa ni kufte. Yeroon bakka-bu’umsa adda addaa Roomaa keessaa tokkoon tokkoon isaanii yeroo Roomaan of ol inkaastu ni qabu; sana booddees yeroo kufaatii ishee agarsiisu ni qaba; sababiin isaas, “saamtoonni saba kee mul’ata sana dhaabuuf of ol inkaasu; isaanii garuu ni kufu” jedhameera.

“robbers” jechuun hiikamte jechi Ibrootaa sun, hiika hundee isaa isa duraa—cabsuu keessa darbu yookaan jeequu—wajjin caalaatti waan wal simatuuf, “breakers” jechuun hiikamuun wayya; “robbers” jechuun garuu hattummaa kan agarsiisudha. Jechi kun warra daangaa, seera, yookaan kakuu cabsan kan agarsiisu malee, qabeenya qofa kan hatan miti. Raawmiin raajii Macaafa Qulqulluu keessatti Roomaan isa cabsuudha; ta’us lakkoofsa kudha afur keessatti “robbers” jedhamee hiikameera. Daani’el boqonnaa lama keessatti Roomaan mootummaa sibiilaati; achiis boqonnaa torba keessatti bineensi afraffaanis Roomauma.

Kana booddee kanaa an mul’ata halkanii keessatti arge; kunoo bineensi afraffaan, sodaachisaa fi akka malee naasisaan, humna guddaa kan qabu ture; innis ilkaan sibiilaa guguddaa qaba ture; ni liqimse, ni caccabse, haftees miilla isaatiin ni dhidhiite; innis bineensota isa dura turan hundumaa irraa adda ture; gaanfa kudhanis qaba ture. Daani’el 7:7.

Bineensi afraffaa—inni Roomii dha—ilkaan “sibiilaa” qaba; mootummaa afraffaa isa boqonnaa lammaffaati sibiilaan bakka buufame sanuma waan ta’eef. Lakkoofsa torba keessatti bineensi afraffaa Roomii “caccabsa”; yeroo caccabsus “hafa miilla isaatiin irra miide.” Bineensi Roomii mootummaa sibiilaa dha; amaloonni caccabsuu fi hafa irra miidhuu immoo gocha ari’atamaa geessisuu bakka bu’u. Ari’atamni Israa’el durii irratti fide “mallattoo” ture.

Kana maleen abaarsuu hundinuu sitti dhufu; si ari’u; si ga’us, hamma ati badaattutti; sababni isaas, ati sagalee Waaqayyo gooftaa keetii hin dhageenye; ajajawwan isaa fi seerota isaa inni

siif ajaje eeguudhaafis hin abboomamne. Isaanis mallattoo fi waan nama dinqisiisu ta’anii sitti, sanyii kee irrattis bara baraan ni ta’u. Sababni isaas, ati baay’ina waan hundumaa keessatti gammachuudhaanii fi ililchuudhaan garaa keetiitiin Waaqayyo gooftaa kee hin tajaajille; kanaafuu diinota kee warra Waaqayyo sitti ergu beelaan, dheebuun, qullaa ta’uudhaan, waan hundumaa dhabuudhaan ni tajaajilta; innis hamma si balleessutti morma kee irratti waanjoo sibiilaa ni kaa’a. Waaqayyo biyya fagoorraa, handaara lafaatii, akkuma risaa saffisaan barrisu, saba sitti ni fida; saba afaan isaa ati hin hubanne; saba fuula jabaataa, kan jaarsaaf hin kabajne yookaan dargaggootaaf tola hin oolle. Keessa Deebii 28:45–50.

Balaan isaan fincila isaanii irraa kan ka’e Israa’el durii irratti dhufan “mallattoo fi dinqii, akkasumas sanyii kee irratti bara baraan” dha. Balaan sun “saba fuula jabaataa” ta’een isaan irratti fidamuu qaba ture. Bineensi ilkaan sibiilaa qabu inni boqonnaa torbaffaa keessatti “caccabsee cicciraa hafes miidhu” sunis mootummaa afraffaa isa mootummaa Aliksaandor qoodamuu isaa irraa ka’u dha; akkuma Musee keessatti Seera Keessa Deebii keessatti ibsameen, mootummaa sun saba afaan isaa Israa’el durii hin hubanne dha. Mootummaan Roomaa inni Daani’el boqonnaa saddeettaffaa keessatti ibsame saba fuula jabaataa fi saba afaan biraa dubbatu dha.

Amma inni cabuun isaa keessaa afur ka’an kana jechuun, mootummaa afur sabicha keessaa ni ka’u; garuu humna isaa keessatti miti. Bara mootummaa isaanii isa dhumaa keessatti, yeroo warri yakka hojjetan guutummaa isaanii ga’anitti, mootichi fuula jabaataa fi dubbii iccitii hubatu ni ka’a. Daani’el 8:22, 23.

“Namooni kee saamtota (cabsoota)” mul’ata ni dhaabu; of ol qabu, garuu ni kufu. Mootummaan afraffaan sibiilaa Roomaa waaqeffannaa tolfamaa ture; yeroo of ol qabatetti mootummaa olaanaa guutummaatti ni bulche; garuu kufaatiin isaa inni dhumaa amala raajii kan mul’ata sana dhaabu ta’e. Isaan cabsoota; sababiin isaas ari’atamaan saba Waaqayyoo miidhuudhaan gad dhiitu.

Nutisagalee itti aanu keessatti qorannaa kana itti fufna.